

Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Scheppersinstituut 1 Deurne & Antwerpen te Antwerpen

Hoofdstructuur so

	Pedagogisch geheel	47258-115303-115311
	Instellingsnummer	47258
	Instelling	Scheppersinstituut 1 Deurne & Antwerpen
directeur		Bruno VERHELST
adres		Van Helmontstraat 29 - 2060 ANTWERPEN 6
telefoon		03-217.42.42
fax		03-217.42.48
e-mail		info@scheppers.be
website/URL		http://www.scheppers.be
	Bestuur van de instelling	962878 - VZW Broed. Scheppers - Sint-Eligiusinst. te ANTWERPEN 6
adres		Van Helmontstraat 29 - 2060 ANTWERPEN 6
	Scholengemeenschap	113001 - SGKSO Antwerpen-Oost te ANTWERPEN 6
adres		Van Helmontstraat 29 - 2060 ANTWERPEN 6
	CLB	114942 - Vrij CLB De Wissel Antwerpen te DEURNE
adres		Hallershofstraat 7 - 2100 DEURNE
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	21/02/2011, 22/02/2011, 23/02/2011, 24/02/2011, 25/02/2011
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	25/02/2011
	Datum bespreking verslag met de instelling	21/03/2011
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Vera Timmers
	Teamleden	Luc Mondelaers Roger Van den Borre Vinciane Vanderheyde Jos Vermijl

Deskundige(n) behorend tot de nihil
administratie

Externe deskundige(n) nihil

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	4
1. SAMENVATTING	6
2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING	7
2.1 Vakken/structuuronderdelen in de focus	7
2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus.....	7
3. KENMERKEN VAN DE SCHOOL	7
4. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN?	8
4.1 Frans in de eerste graad a-stroom	8
4.2 Frans in de derde graad aso.....	9
Frans in de derde graad tso.....	9
4.3 Project algemene vakken in de tweede en derde graad bso.....	11
4.4 Wiskunde in de tweede en de derde graad aso en tso.....	13
4.5 Toegepaste economie (administratieve vorming) in de tweede graad bso Kantoor.....	15
Kantoor in de derde graad bso	15
4.6 Basisoptie Creatie en vormgeving	17
4.7 Creatie en mode in de tweede en derde graad tso.....	18
5. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	19
5.1 Personeelsbeheer.....	19
5.2 Professionalisering	19
5.3 Materieel beleid	19
5.4 Welzijn	19
5.5 Curriculum	19
5.6 Begeleiding	19
5.7 Evaluatie	20
6. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	22
7. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	24
7.1 Wat doet de school goed?	24
7.2 Wat kan de school verbeteren?	24
7.3 Wat moet de school verbeteren?	24
8. ADVIES.....	25
9. REGELING VOOR HET VERVOLG	25

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling¹ door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Zij deed dit in het kader van haar opdracht zoals bepaald in het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of de instelling op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of de instelling zelfstandig de tekorten kan remediëren.

De onderwijsinspectie maakt gebruik van de mogelijkheid om het toezicht op de erkenningsvoorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en woonbaarheid afzonderlijk uit te voeren. Dit impliceert dat het advies in dit verslag betrekking heeft op alle erkenningsvoorwaarden behalve de voorwaarden die het welzijnsbeleid betreffen (hygiëne, veiligheid en woonbaarheid).

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, de doorlichtingsbezoeken en de verslaggeving.

Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie leergebieden en procesindicatoren of procesvariabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens de doorlichtingsbezoeken.

Tijdens de doorlichtingsbezoeken verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op de volledige instelling of op één of meerdere structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Enkel bij een ongunstig advies adviseert de onderwijsinspectie of de instelling zelfstandig de vastgestelde tekorten kan remediëren.

¹ Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°). Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling leerlingen, ouders en cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde viseert het verslag en stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. SAMENVATTING

Het Scheppersinstituut Deurne & Antwerpen vormt een pedagogische eenheid bestaande uit drie scholen (Scheppersinstituut 1, 2 en 3) verspreid over Campus Sint-Eligius Antwerpen, Campus Sancta-Maria Deurne en Campus Sint-Eligius Deurne. Door een fusie en reorganisatie verschilt het officiële studietoelaat per schoolnummer van de actuele onderwijsorganisatie in de verschillende vestigingsplaatsen.

Uit het erkenningsonderzoek op basis van de geselecteerde vakken en studierichtingen blijkt dat de school voor de meeste vakken de onderwijsdoelstellingen bereikt. Wel zijn de leerplanrealisatie en het studiepeil van uiteenlopende kwaliteit.

Voor een aantal vakken voldoet de leerplanrealisatie niet. Een beperkte leerplangerichtheid en de validiteit van de evaluatie zijn de voornaamste oorzaken van de vastgestelde tekorten.

De toename van het aandeel maatschappelijk kwetsbare leerlingen met specifieke begeleidingsnoden heeft de school ertoe genoodzaakt prioritair aandacht te besteden aan het creëren van een tuchtvolle leeromgeving en dit blijft een zorg. Deze beleidsoptie heeft haar doeltreffendheid bewezen. De schoolwerking werd op verschillende terreinen geoptimaliseerd o.a. wat betreft infrastructuur, uitrusting, personeelsbeleid, socio-emotionele begeleiding en schoolorganisatie. Bij de implementatie van deze acties kon de schoolleiding rekenen op een sterk engagement van het schoolteam. Dit heeft bijgedragen tot een gunstig leef- en leerklimaat.

Het pedagogisch-didactisch beleid kreeg tot op heden slechts beperkte aandacht. Een degelijk vademecum biedt ondersteuning voor alle schoolafspraken. Toch worden afhankelijk van de vakgroep en/of individuele leraren verschillende snelheden vastgesteld in o.a. de leerplangerichtheid, de professionalisering, de ontwikkelingsdynamiek en het toepassen van de afspraken op schoolniveau. Sommige vakgroepen hebben expertise opgebouwd omtrent competentiegericht onderwijs. De aanwezige knowhow wordt nog niet benut door de andere vakgroepen.

Het onderzoek naar de procesvariabelen heeft uitgewezen dat voor sommige variabelen de contouren op schoolniveau duidelijk zijn (bv. de leerbegeleiding en het talenbeleid), maar dat de uitwerking ervan op klasniveau nog een werkpunt is. Voor de evaluatie- en rapporteringspraktijk heeft het beleid aanzetten gegeven die echter nog onvoldoende worden opgevolgd. Dit resulteert onder meer in een ruim aantal uitgestelde beslissingen en bijkomende proeven en een onvoldoende onderbouwde motivering van de B- en C-attesten. De school overtreedt hiermee de regelgeving. Ook bij de organisatie van de stages en het gebruik van de correcte benamingen van de studierichtingen wijkt de school soms af van de regelgeving.

Het schoolwerkplan werd opgebouwd volgens de PDCA²-cirkel en geeft aan dat het beleid doelgerichte acties onderneemt, bijstuurt en opvolgt. De school verzamelt en analyseert gegevens over haar werking, maar die worden nog niet systematisch aangewend om kwaliteitszorg te ontplooien.

Omdat de onderwijsdoelstellingen in een aantal van de onderzochte vakken/studierichtingen niet worden bereikt, brengt de onderwijsinspectie een beperkt gunstig advies uit. De school is echter in staat om de kwaliteit van de processen te bewaken en ze beschikt over voldoende beleidskracht om de tekorten zelfstandig bij te sturen.

² Plan, Do, Check en Act.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie vakken/structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

2.1 Vakken/structuuronderdelen in de focus

VAKKEN BASISVORMING

Frans
Project algemene vakken
Wiskunde

KEUZE / SPECIFIEK GEDEELTE

Graad 1	A
Graad 2	BSO Kantoor
Graad 2	TSO Handel
Graad 3	BSO Kantoor
Graad 3	TSO Boekhouden-informatica
Graad 3	TSO Handel
Graad 3	TSO Informaticabeheer

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Onderwijs

Begeleiding

Leerbegeleiding
Socio-emotionele begeleiding

Evaluatie

Evaluatiepraktijk
Rapporteringspraktijk

3. KENMERKEN VAN DE SCHOOL

- Drie vestigingsplaatsen.
- Aanwezigheid andere scholen in de onmiddellijke omgeving.
- Groot aantal leerlingen met leerachterstand.
- Stijgend percentage GOK-leerlingen.
- Verscheidene nationaliteiten en diverse herkomsten.

4. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS-VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde vakken/structuuronderdelen volgende vaststellingen op:

4.1 Frans in de eerste graad a-stroom

Voldoet

Vaststellingen

- De leerplandoelen voor Frans in de basisvorming van de a-stroom worden gerealiseerd. De leerlingenresultaten zijn veeleer zwak. Zowel in I,1 als in I,2 zijn er heel wat onvoldoendes op jaarbasis. Deze resultaten staan in contradictie met de inspanningen die geleverd worden m.b.t. de leerlingenremediëring. Het is een opdracht voor de vakgroep om te bewaken dat de lat niet te hoog wordt gelegd en dat leerlingen billijk worden beoordeeld in functie van een objectieve leerlingenoriëntering.
- Kennis wordt grondig opgebouwd en ingeoeft in reële gebruikscontexten. De meeste taakspecifieke opdrachten voor luisteren en lezen worden ingeoeft. De luistervaardigheidstraining wordt doorgaans ondersteund door het gebruik van de doeltaal tijdens de lessen. Men besteedt voldoende aandacht aan de spreekvaardigheidstraining. Volgend doel verdient nog meer aandacht: 'teksten en dialogen bondig navertellen' (F14, *Leerplan Frans 1997/0279/026*, p. 18)³. In het kader van het aanleren van grammaticale structuren en woordenschat moeten de leerlingen heel wat schrijven. Het aantal functionele schrijftaken (F23 en F24, *Ibidem*, p. 29) blijft echter nog beperkt. De nieuwe leerplannen werden dit schooljaar geïmplementeerd in het eerste leerjaar van de eerste graad.
- Globaal is de evaluatie representatief voor de examens. Voor het dagelijks werk is er echter dringend nood aan een meer leerplangerichte aanpak en aan afspraken binnen de vakgroep. In het algemeen wordt de toetsing tijdens het jaar sterk gericht op de kenniscomponent van het leerplan en komen de vaardigheden minder aan bod. Verder worden de resultaten van de vaardigheidstoetsen tijdens het schooljaar leraarafhankelijk opgespaard voor de examenrapporten. De schrijfvaardigheidsoefeningen komen hoofdzakelijk aan bod op de examens die dan ook opvallend moeilijker zijn dan de oefeningen die leerlingen maken tijdens het schooljaar. De scores voor het dagelijks werk zijn dus niet helemaal representatief voor de leerplandoelen. Op deze manier kan de toetsing niet voldoende worden aangewend om het leerproces te ondersteunen (formatieve evaluatie). Daarnaast zijn er een aantal positieve initiatieven voor het gebruik van scorewijzers bij het evalueren van spreekvaardigheid en voor zelfevaluatie.
- De actualiteitswaarde van de lessen voldoet. Het lesmateriaal wordt met zorg gekozen. De Franstalige cultuur wordt in de klas gebracht via het leerboek. In de klaslokalen is doorgaans decoratie aanwezig met verwijzing naar de Franstalige leefwereld en cultuur en zijn er didactisch ondersteunende posters aangebracht.
- Sinds dit schooljaar beschikken de leraren over hun eigen lokaal. Dit heeft een gunstige invloed op het aanbod van een krachtige leeromgeving aangezien het lesmateriaal en de uitrusting toegankelijker zijn geworden. Leraren kunnen beschikken over audiovisuele uitrusting. Op de campus Sancta-Maria zijn er voldoende woordenboeken aanwezig. Maar op de campus Sint-Eligius Antwerpen zijn er geen woordenboeken. Deze situatie dient dringend bijgestuurd te worden. De vakgroep wendt ICT-toepassingen aan voor de remediëring en occasioneel voor het inoefenen

³ Het onderzoek werd gedaan op basis van de documenten van het vorige schooljaar waarvoor het leerplan Frans 1997/0279/026 richtinggevend was.

van grammatica en woordenschat. Het is positief dat leraren steeds meer het boardboek gebruiken om oplossingen te projecteren. Dit optimaliseert het leerproces en laat ook een vorm van differentiatie toe. Leerlingen zoeken nog weinig informatie op Franstalige websites op. Er wordt regelmatig gebruikgemaakt van televisieprogramma's.

- De leerlingenbegeleiding is globaal goed uitgebouwd. Hoewel er weinig afspraken zijn in de vakgroep m.b.t. de preventieve leerbegeleiding, toch besteden leraren er aandacht aan o.a. door duidelijke afspraken te maken, leerstofoverzichten voor de examens aan te reiken, vormen van zelfevaluatie in te lassen, leerlingactiverende werkvormen te gebruiken en visuele ondersteuning te bieden in de lessen. Het remediale beleid sluit aan bij de afspraken op schoolniveau. Er werden twee uren voorzien in de lesopdrachten van de leraren voor inhaallessen. Remediëringsinitiatieven worden geregistreerd en geëvalueerd zowel op inhoud als op attitudes. Sticordi⁴-maatregelen worden nauwkeurig opgevolgd. De vakgroep evalueert de effecten van de leerbegeleiding nog niet systematisch maar de vorderingen van de leerlingen worden wel opgevolgd via de klassenraden. Op rapporten wordt nog geen duiding gegeven noch suggesties geformuleerd bij minder goede resultaten.
- De invoering van het nieuwe leerplan en van een nieuw leerboek voor de eerste graad heeft de ontwikkelingsdynamiek binnen de vakgroep aangewakkerd. De gelijkgerichte aanpak van leraren kan nog verhogen. Een aantal leraren volgt nascholingen of neemt deel aan nascholingsprojecten, maar de multiplicatie en implementatie van de verworven inzichten is nog beperkt.

4.2 Frans in de derde graad aso

Voldoet niet

Frans in de derde graad tso

Voldoet

Vaststellingen

- De leerplanrealisatie voldoet niet voor de basisvorming Frans in de studierichtingen Humane wetenschappen en Economie-wiskunde van de derde graad aso. Ze voldoet niet voor de basisvorming en het specifieke gedeelte van de studierichting Economie-moderne talen.
- De leerplanrealisatie vertoont te veel hiaten. Er wordt erg veel tijd besteed aan de instructie van grammatica en woordenschat. Hierdoor is de taalvaardigheidstraining beperkt. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan een onvoldoende leerplanstudie. Voorts werkt het zwakke studiepeil van de instromende leerlingen in deze studierichtingen in de hand dat leraren een aantal leerplandoelen overslaan. De leerlingenresultaten zijn behoorlijk (schooljaar 2009-2010) maar niet significant omdat de evaluatie niet voldoende is afgestemd op de leerplandoelen. Het is een opdracht voor de volledige vakgroep (tweede en derde graad) om een grondige leerplanstudie uit te voeren en ervoor te zorgen dat de leerlingen het door de leerplannen voorziene studiepeil bereiken op het einde van de derde graad. Een eerste stap in de richting van het wegwerken van de tekorten werd dit schooljaar gezet doordat de vakgroep een nieuw leerboek in gebruik heeft genomen om het vaardigheidsonderwijs te intensiveren.
- Voor leesvaardigheid voldoet het studiepeil niet, omdat leerlingen te weinig lezen. De leerlingen lezen niet op zelfstandige basis vier boeken per schooljaar zoals door de leerplannen voorschrijven. (*Leerplan Frans 2004/0279/033*, p. 27 en *Leerplan Frans*

⁴ Stimuleren, Compenseren, Remediëren en Dispenseren.

2006/0279/005, p. 30). De moeilijkheidsgraad van de in de lessen aangeboden teksten sluit aan bij het vereiste niveau (B1 van het *ERK*).

- De luistervaardigheid krijgt voldoende aandacht. Het consequente gebruik van de doeltaal in de lessen ondersteunt doorgaans de leerplanrealisatie voor de luistervaardigheid. Bij de receptieve vaardigheden is de variatie in tekstsoorten beperkt.
- De schrijfvaardigheidstraining voldoet niet. Volgende leerdoelen komen niet aan bod: het schrijven van een verslag (ET 33), het schrijven van een formele of informele brief, nota of e-mail (ET 34), het schrijven van een beredeneerd standpunt (ET 35). Het samenvatten van een beluisterde en gelezen tekst op een overzichtelijke en persoonlijke wijze komt beperkt aan bod (ET 32 - *Leerplan Frans 2004/0279/033*, p. 45 en *Leerplan Frans 2006/0279/005*, p. 54). De spreekvaardigheidstraining en gespreksvaardigheid vertonen ook enkele hiaten. Het voeren van een telefoongesprek (ET 24) komt niet aan bod (*Leerplan Frans 2004/0270/033*, p. 35 en *Leerplan Frans 2006/0279/005*, p. 41).
- In het algemeen reflecteren leerlingen niet voldoende over de eigenheid van de spreek- en schrijftaal. Bij mondelinge en schriftelijke tekstsoorten besteedt men onvoldoende aandacht aan genreconventies en tekstopbouw. Deze dienen niet als criteria voor de evaluatie van taakspecifieke schrijf- of spreekopdrachten zodat leerlingen niet voldoende gericht kunnen werken en er ook niet altijd zinvol kan gemedieerd worden. De vakgroep besteedt beperkt aandacht aan specifieke leerstrategieën voor het verwerven van taalvaardigheid en maakt ze nog niet altijd voldoende expliciet.
- De culturele component van het leerplan krijgt aandacht. Leraren spelen in op de actualiteit en behandelen teksten waarvan de inhoud relevant is voor de Franstalige cultuur en leefwereld. Het gebruik van de dvd bij het leerboek en van films en chansons is hierbij een ondersteuning. De vakgroep levert inspanningen om de leerlingen te motiveren voor de taal o.a. door het organiseren van studiereizen en de deelname aan de week van de Franse film.
- De studierichting met de pool Moderne talen is nog te beperkt geprofileerd. De specifieke eindtermen worden niet gerealiseerd. Met uitzondering van de SET 8, komt het aspect 'verdieping van de reflectie op communicatie, taal en cultuur' (*Leerplan 2006/0279/005*, p. 11) onvoldoende aan bod voornamelijk omdat de vakgroep niet op een voldoende hoog verwerkingsniveau werkt en vanuit (beperkte) theoretische referentiekaders eigen aan het wetenschapsdomein van de talen. De leerlingen krijgen een gering aantal uitdagende opdrachten waarbij ze informatie opzoeken, verwerken en mondeling presenteren. Hierbij wordt een aanzet gegeven tot het realiseren van de onderzoekscompetentie (SET 16, 17, 18). De vakgroep is er zich echter onvoldoende van bewust dat de onderzoeksopdracht betrekking moet hebben op een literair of linguïstisch vraagstuk. Deelvaardigheden van de onderzoekscompetentie komen aan bod in een vakoverschrijdend seminarie. Maar ook hier maken leerlingen geen kennis met de specifieke onderzoeksmethodiek eigen aan de taalwetenschap. De vakgroep evalueert de onderzoekscompetentie niet.
- De leerplanrealisatie voor Frans in de basisvorming van de studierichting Creatie en mode en in de basisvorming en het specifiek gedeelte van de studierichtingen Secretariaat-talen, Boekhouden-informatica, Handel en Informaticabeheer voldoet. Ze vertoont echter nog een aantal hiaten die te wijten zijn aan een onnauwkeurige planning van de te realiseren doelen.
- De leerlingenresultaten zijn behoorlijk en de evaluatie is globaal representatief voor de leerplandoelen met dezelfde hiaten als in de lespraktijk.
- Voor de studierichtingen Secretariaat-talen, Boekhouden-informatica, Handel en Informaticabeheer levert de vakgroep ernstige inspanningen om de leerinhouden af te stemmen op de specificiteit van de studierichting. Hiervoor wordt bijkomend lesmateriaal aangemaakt.

- In de studierichting Secretariaat-talen is de leerplanrealisatie sterk gericht op het verwerven van vaardigheden. De leerplandoelen voor de receptieve vaardigheden worden op voldoende niveau en met een globaal adequate variatie aan tekstsoorten aangeboden. De productieve vaardigheden vertonen enkelen hiaten. Voor spreek- en gespreksvaardigheid komen volgende doelen niet aan bod: het kort beschrijven van een handeling, gebeurtenis of ervaring (ET 20); het navertellen en samenvatten van een gelezen en/of beluisterde tekst (SPR 2 en 5), het formuleren van argumenten met betrekking tot een onderwerp dat in de klas werd behandeld (SPR 7) (*Leerplan Frans 2006/0279/006*, p. 25-26). De leerplanrealisatie m.b.t. de schrijfvaardigheid laat te wensen over. De zakelijke component komt te weinig aan bod (*Ibidem*, p. 28: informatieve en persuasieve bedrijfscorrespondentie voeren, SCHR 5; interne documenten (memo's, notulen en dienstmededelingen) opstellen, SCHR 6; administratieve en commerciële formulieren invullen, SCHR 7). Verder behandelt men ook het schrijven van een verslag (SCHR 3) niet.
- In de studierichtingen Handel, Boekhouden-informatica en Informaticabeheer gaat er nog veel tijd naar kennisondericht. De leerplandoelen voor receptieve vaardigheden worden gerealiseerd maar de toetsing van leesvaardigheid is eenzijdig gericht op informatieve teksten. De spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid worden voldoende geoefend en geëvalueerd. Ook hier vertoont de schrijfvaardigheidstraining een aantal hiaten. Volgende doelen komen te weinig aan bod: interne documenten (memo's, notulen en dienstmededelingen) opstellen (SCHR 6); administratieve en commerciële formulieren invullen (SCHR 7) en samenvatten van een gelezen tekst (SCHR 2) (*Ibidem*, p. 28).
- Genreconventies en tekstopbouw komen te beperkt aan bod in alle onderzochte studierichtingen. Computertoepassingen (bv. tekstverwerking en spellingcontrole) worden occasioneel aangewend bij de zakelijke correspondentie.
- De materiële uitrusting voldoet. Leraren kunnen beschikken over audiovisuele uitrusting. ICT en beeldmateriaal worden leraarafhankelijk ingezet ter ondersteuning van de leerplanrealisatie.
- De organisatie van de evaluatie sluit zowel in het aso als in het tso globaal aan bij de afspraken op schoolniveau. De gelijkgerichtheid in de aanpak is beperkt. De scoringsmethodiek is niet altijd transparant omdat ze niet is gebaseerd op vooraf vastgelegde en afgesproken criteria. Er zijn nog weinig voorbeelden van zelfevaluatie en peerevaluatie. In het algemeen krijgen leerlingen feedback op taken en toetsen en wordt de evaluatie dus formatief gebruikt. Op rapporten wordt nog geen duiding gegeven, noch suggesties geformuleerd bij minder goede resultaten.
- De leerlingenbetrokkenheid is doorgaans hoog en de sfeer in de lessen is constructief en rustig. Leerlingen worden goed opgevolgd. De meeste lessen zijn interactief. Ze verlopen echter nog vaak via een onderwijsleergesprek. Het zelfstandig werken en leren blijft beperkt. In het aso slagen de leraren er nog niet in om te differentiëren bij samenzettingen van leerlingengroepen met een verschillend profiel. In het tso is hiervoor voldoende aandacht.
- De ontwikkelingsdynamiek is beperkt. De vakgroep haalt niet voldoende kwaliteit uit haar werking. Een gering aantal leraren volgt vakgerichte nascholingen. De verticale en horizontale samenhang is dan ook beperkt. Het ontbreekt de vakgroep ook op sommige vlakken aan pedagogisch-didactisch inzicht en aan kennis van de beleidsruimte. Er is nog geen traditie van kwaliteitszorg.

4.3 Project algemene vakken in de tweede en derde graad bso

Voldoet

Vaststellingen

- De leerplandoelstellingen worden in beide graden in voldoende mate gerealiseerd. Alle doelstellingendomeinen komen in het onderwijs- en leerproces met een voldoende

spreiding aan bod. Moderne vreemde talen worden in het curriculum aangeboden, niet geïntegreerd in het vak PAV.

- Het beheersingsniveau van de leerlingen op het vlak van functionele taalvaardigheid en functionele tekstgeletterdheid is algemeen zwak. Vanuit het GOK-beleid en het talenbeleid worden compenserende en remediërende maatregelen genomen. 'Functionele rekenvaardigheid' en 'functionele kwantitatieve geletterdheid' worden geregeld geoefend in contexten die herkenbaar zijn voor de leerlingen. Ook de clusters 'organisatiebekwaamheid' en 'problemen oplossen' worden geïntegreerd in het leerproces en aan de hand van activerende opdrachten geoefend. Voor de realisatie van 'functionele informatieverwerking en -verwerking' en 'functionele ICT-geletterdheid' beschikt de vakgroep over voldoende middelen, die effectief worden ingezet. Het PAV-onderwijs in de derde graad is gericht op de ontwikkeling van 'maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid'. 'Werken in teamverband' wordt al vanaf de tweede graad als leerlijn opgebouwd.
- Sommige inhouden met betrekking tot 'tijd- en ruimtewustzijn' voor de derde graad sluiten te weinig aan bij de betrokken eindtermen en leerplandoelstellingen. Voor het derde leerjaar van de derde graad is de afstemming op de bevordering van de tekstgeletterdheid niet optimaal. De vakgroep is zich bewust van beide werkpunten en zal bijsturingen uitvoeren.
- Interactieve werkvormen worden algemeen toegepast ter ondersteuning van het leerproces. Evaluatieformulieren en andere formats worden gebruikt om de leervorderingen in kaart te brengen. Vormen van zelfevaluatie en wederzijdse evaluatie hebben ingang gevonden en werken ondersteunend.
- De vakgroep hanteert een systeem van gespreide evaluatie, die representatief en overwegend valide is. School- en vakattituden krijgen aandacht, maar het gaat om algemene attituden. De vakgebonden attitudinale eindtermen en leerplandoelstellingen worden in de context van opdrachten weliswaar nagestreefd, maar niet systematisch geëvalueerd.
- De resultaten voor het vak voldoen. Individuele tekorten sporen meestal met tekorten voor andere vakken.
- De vakgroep heeft een visie ontwikkeld die aansluit bij het pedagogisch project van de school en bij de leerplanvisie. Ze heeft een draaiboek opgesteld, waarin zowel onderwijskundige als organisatorische aspecten van de realisatie van het vak worden gekaderd. Met de planningen wordt een zo groot mogelijke dekkingsgraad nagestreefd. Er is aandacht voor de verticale samenhang met het vak maatschappelijke vorming en voor leerlijnen binnen PAV. De vakgroep vermeldt in het draaiboek ook de opgebouwde knowhow op grond van interne en externe nascholing en stelt verdere professionalisering en expertiseverwerving in het vooruitzicht.
- De schoolleiding zorgt op de drie vestigingsplaatsen voor voldoende ondersteuning qua specifieke accommodatie voor het vak en materiële voorzieningen conform de leerplanvereisten. Verdere acties worden gepland. De klas- en lesgroepen zijn numeriek beheersbaar.

4.4 Wiskunde in de tweede en de derde graad aso en tso

Wiskunde in de tweede graad aso in de studierichting Economie en in de tweede graad tso in de studierichting Handel

Voldoet niet

Wiskunde in de tweede graad aso in de studierichting Humane wetenschappen en in de tweede graad tso in de studierichtingen Handel-talen en Creatie en mode

Voldoet

Wiskunde in de derde graad aso in de studierichting Economie-wiskunde

Voldoet niet

Wiskunde in de derde graad aso in de studierichting Economie-moderne talen en Humane wetenschappen en in de derde graad tso in alle studierichtingen

Voldoet

Vaststellingen

- In de tweede graad aso in de studierichting Humane wetenschappen worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van het graadleerplan (D/2002/0279/047) in de basisvorming in voldoende mate gerealiseerd. In de studierichting Economie worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van hetzelfde graadleerplan in de basisvorming in onvoldoende mate gerealiseerd. Het tekort situeert zich in de lesgroep waar de school gekozen heeft om de leerplandoelen uit leerweg 5 aan te bieden. In deze lesgroep in II,1 worden de basisdoelstellingen rond statistiek (eindtermen ET 46, 48, 49, 50) en de leerinhouden rond vectoren niet behandeld. In de planningsdocumenten van II,2 werden geen bijstellingen opgenomen om dit hiaat weg te werken en uit gesprekken blijkt dat hiertoe dit schooljaar ook geen ruimte meer is. Bovendien wordt de studierichting Economie tweepolig aangeboden hetgeen indruist tegen de oorspronkelijke bedoeling⁵ van de overheid. De school biedt voor hetzelfde structuuronderdeel twee verschillende inhouden aan, wat indruist tegen het gelijkwaardigheidsprincipe. Deze inbreuk tegen de eenpoligheid manifesteert zich ook in de klasnamen in de rapporten en in de notulen van de klassenraad.
- In de tweede graad tso, in de studierichtingen Handel-talen en Creatie en mode worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van het graadleerplan (D/2002/0279/048/d) in de basisvorming in voldoende mate gerealiseerd. In de tweede graad tso in de studierichting Handel worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van het graadleerplan (D/2002/0279/048/c) in de basisvorming niet in voldoende mate gerealiseerd. Het probleem situeert zich voornamelijk in Handel,II,1. Hoewel alle leerplandoelen worden aangeboden, illustreren de vele onvoldoendes op leerling- en op klasniveau dat de doelen doorgaans niet worden gerealiseerd. De klasonvoldoendes hebben zich jaar na jaar herhaald in de gecontroleerde schooljaren 07-08, 08-09, 09-10. Een van de oorzaken is het niet afstemmen van de vragen op het profiel van de leerlingen en de verwachtingen in het betrokken leerplan. Uit een studie van de examens blijkt dat de leerlingen van Handel,II,1 (leerplan D/2002/0279/048/c, vier wekelijkse lestijden) bijna voor 100% dezelfde examenopgaven krijgen als de leerlingen van Economie,II,1 die echter de inhouden van leerweg 5 (D/2002/0279/047 voor aso) verwerken in vijf lestijden met meer en diepgaander oefenmateriaal. De cesuur voor de leerlingen van Handel,II,1 ligt onevenredig hoog ten opzichte van de basisleerstof. In de notulen van de klassenraad

⁵ SO 64, § 3.6.3 "... Per school en per structuuronderdeel worden voor alle leerlingen dezelfde leerplannen (of leerplan) gehanteerd. Op deze wijze worden de gelijkwaardigheid op het vlak van de studiesanctionering en de transparantie van het onderwijsaanbod gevrijwaard...."

krijgen de betrokken leerlingen van Handel,II,1 meestal voor hun jaaronvoldoende voor wiskunde een waarschuwing voor dit vak. Conform de schoolafspraken kan deze waarschuwing gevolgen⁶ hebben in de attestering in het volgende schooljaar. Bij enkele leerlingen in Handel,II,1 heeft het tekort invloed gehad op de attestering. Een controle van enkele herhalingstoetsen geeft aan dat ook in deze evaluatie dezelfde opgaven worden gebruikt voor Economie (II,1, leerweg 5), Handel,II,1 en zelfs Handel-talen,II,1 (bijv. driehoeksmeting in een rechthoekige driehoek). Bovendien werden de examenopgaven voor Handel,II,1 en Economie (II,1, leerweg 5, intern Economie-wiskunde genoemd) in de gecontroleerde schooljaren (07-08, 08-09, 09-10.) gekopieerd. De vaststellingen in deze alinea doen vragen rijzen rond de validiteit van de resultaten in de betrokken studierichtingen en zeker in Handel,II,1.

- In de derde graad aso worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van de basisvorming wiskunde (leerplan D/2004/0279/021) in voldoende mate gerealiseerd in de studierichtingen Economie-moderne talen en Humane wetenschappen. De eindtermen en de leerplandoelstellingen van de specifieke vorming van de pool wiskunde (leerplan D/2004/0279/019) werden vorig schooljaar onvoldoende gerealiseerd in de studierichting Economie-wiskunde omwille van het niet realiseren van de specifieke eindtermen (SET) met betrekking tot de onderzoekscompetentie (SET⁷ 20, 21 en 22). De andere specifieke eindtermen, met inhouden uit algebra, analyse, meetkunde, discrete wiskunde, statistiek en kansrekening en wiskunde en cultuur worden wel met voldoende diepgang gerealiseerd.
- In de derde graad tso worden de eindtermen en de leerplandoelstellingen van de graadleerplannen (D/2004/0279/024 en D/2004/0279/023) in de basisvorming in voldoende mate gerealiseerd. In alle studierichtingen is men, ondanks enkele goede aanzetten in Boekhouden-informatica en Creatie en mode, nog zoekende om het 'mathematiseren en oplossen van problemen' conform de verwachtingen in het leerplan uit te werken en op te nemen in de evaluatie. Er is voldoende knowhow binnen de vakgroep om de realisatie van de leerplandoelen rond 'mathematiseren en oplossen van problemen' bij te sturen.
- Men hanteert voor het dagelijks werk vooral een testcultuur en integreert zelden elementen van een evaluatiecultuur⁸, hoewel de eindtermen en de leerplannen naast kennis een verzameling vaardigheden en attitudes benadrukken. Voor wiskunde zijn er nog een aantal uitgestelde proeven. Deze zijn veeleer een tweede kans, dan een gefundeerd uitstel van de deliberatiebeslissing in een uitzonderlijk en individueel geval⁹.
- De wijze waarop de leerbegeleiding wordt ingevuld en de eindtermen rond leren leren worden nagestreefd is leraargebonden en varieert van uitdrukkelijke aandacht tot minimale aandacht. Omwille van een onvoldoende gelijkgerichte didactische en pedagogische aanpak conform de verwachtingen in de leerplannen en de eindtermen ontstaan er stijlverschillen binnen de vakgroep. Dit resulteert bij de leerlingen soms in aversie voor het vak wiskunde en zet het welbevinden bij sommige leerlingen onder druk. Leren leren wordt vooralsnog niet opgebouwd binnen een spiraalcurriculum waarbij op ieder onderwijsniveau, graad en leerjaar aan de reeds aangebrachte vaardigheden iets wordt toegevoegd (leerlijnen). De materiële uitrusting om de doelstellingen te realiseren voldoet. De inrichting van de leslokalen is elementair en biedt geen inhoudelijke meerwaarde aan een voldoende krachtige wiskundige onderwijs- en leeromgeving.

⁶ Vademecum Scheppersinstituut (hfst.6 blz.9): "Een waarschuwing betekent dat een leerling bij een tekort voor hetzelfde vak een jaar later in geen geval zomaar doorgelaten wordt..."

⁷ http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/secondair/specifieke_eindtermen/aso/wiskunde.htm.

⁸ In een testcultuur staat vooral het beoordelen van kennis centraal; in een evaluatiecultuur ligt de klemtoon meer op de begeleidende functie van de evaluatie en gaat meer aandacht naar vaardigheden en attitudes.

⁹ Omzendbrief SO 64 rubriek 8.1.1.

- De algemene eindterm in verband met ICT (eindterm 7¹⁰) en de ICT-verwachtingen in de vakoverschrijdende eindtermen en in de leerplannen worden in voldoende mate gerealiseerd, maar er zijn nog groeimogelijkheden. De klemtoon ligt vooral op het gebruik van het grafische rekentoestel. Algebra- of meetkundesoftware wordt beperkt als ondersteunend medium gebruikt. Binnen het ICT-beleid werkt de school aan de installatie van digitale projectiemogelijkheden in de klaslokalen. Een digitaal platform is pas opgestart en wordt nog niet geïntegreerd in het wiskundeonderwijs.
- Verschillende elementen hebben de voorbije schooljaren een gunstig leer- en leefklimaat gedwarsboomd. Het beleid is er vanaf dit schooljaar in geslaagd om deze situatie te herstellen. Hierdoor was er weinig aandacht naar de ondersteuning, controle en eventuele bijsturing van de onderwijsprocessen binnen de wiskunde. Er ontbreken structuren op schoolniveau om lacunes en disproporties in leerplanrealisatie en evaluatie te bewaken en bij te sturen. Een efficiënte vakgroepwerking ontbreekt. Dit orgaan wordt niet benut om de leerplanrealisatie te bewaken en een gelijkgerichtheid binnen de verschillende onderwijsprocessen na te streven. Rond leerbegeleiding en vooral rond evaluatie moet de vakgroep nog een hele weg afleggen, hoewel er binnen de vakgroep knowhow aanwezig is. De nascholing, overwegend ICT-gericht, is leraargebonden.

4.5 Toegepaste economie (administratieve vorming) in de tweede graad bso Kantoor

Voldoet

Kantoor in de derde graad bso

Voldoet niet

Vaststellingen

- In de tweede graad worden de leerplandoelstellingen van het vak administratieve vorming in voldoende mate gerealiseerd. Toch wordt niet altijd leerplangericht gewerkt. Vaak laat men zich eerder leiden door het leerboek dan door het leerplan. In het eerste jaar van de tweede graad besteedt men geen aandacht aan het onderdeel 'klasseermateriaal'. In het tweede jaar ontbreekt een integratieoefening over de principes van dubbel boekhouden, verder worden de onderdelen 'communicatie' en 'ondersteuning van een vergadering' niet aangereikt. Door het leerplan aanbevolen activiteiten zoals het verzamelen van klasseermateriaal, het bezoeken van een kantoorwinkel of van het schoolsecretariaat komen niet voor. Wel tracht men de belangstelling van de leerlingen levendig te houden door het aanbieden van een niet door het leerplan opgelegde kantoorsimulatie en door het organiseren van een bedrijfsbezoek.
- Ook in de derde graad vertoont de leerplanrealisatie tekorten. In het vak boekhouden gaat er voldoende aandacht uit naar het manuele boekhouden, maar besteedt men te weinig tijd aan het computerboekhouden, waardoor de leerplandoelstellingen van dit onderdeel maar gedeeltelijk gerealiseerd worden. Voor logistiek gebruikt men een eigen cursus. In deze cursus, die enkel in het eerste jaar gehanteerd wordt, komt slechts een beperkt gedeelte van de leerplandoelstellingen aan bod. In het tweede jaar volgt men niet langer het leerplan. In de plaats daarvan biedt men de leerlingen een cursus veiligheid¹¹ aan, die slechts zijdelings raakvlakken heeft met het leerplan. De leerplandoelstellingen zijn dan ook allesbehalve gerealiseerd, wat aanleiding geeft tot een voorbehoud voor dit vak. Ook in het vak secretariaat worden niet alle leerplandoelstellingen gerealiseerd. Door een gebrek aan afspraken is het onderdeel

¹⁰ Bij het oplossen van wiskundige problemen functioneel gebruik maken van ICT.

¹¹ Basisveiligheid VCA.

'secretariaatsfuncties' nauwelijks behandeld. Ook bij de andere leerplanonderdelen worden hier en daar hiaten vastgesteld die het gevolg zijn van een onvoldoende leerplangerichtheid. Voor het vak wetgeving zijn vooral in het tweede jaar een aantal leerplandoelstellingen op het einde van het jaar niet meer aan bod gekomen. Een langdurige vervanging en frequente lesuitval zijn hiervan de oorzaak. Als seminarieproject koos men voor de oprichting van een minionderneming. Dit project wordt nog onvoldoende aangegrepen als hefboom om de leerinhouden van de verschillende kantoorvakken verder in te oefenen en uit te diepen.

- Enkel voor het vak administratieve vorming in de tweede graad en voor de vakken boekhouden en logistiek in de derde graad worden examens afgenomen. Voor administratieve vorming en boekhouden is de vraagstelling doorgaans doordacht en van een voldoende kennis- en toepassingsniveau. Minder positief is echter dat dezelfde examenvragen jaarlijks ongewijzigd hergebruikt worden. Voor administratieve vorming sluit de vraagstelling in het eerste jaar van de tweede graad meer aan bij het leerboek dan bij de leerplandoelstellingen, waardoor ze aan validiteit inboet. Dat het onderdeel computerboekhouden in het eerste jaar van de derde graad helemaal niet en in het tweede jaar nauwelijks geëvalueerd wordt, maakt de examens boekhouden minder representatief voor het bereiken van de leerplandoelstellingen. De examens logistiek missen validiteit en representativiteit doordat zij slechts in beperkte mate aansluiten bij de leerplandoelstellingen. Voor administratieve vorming en boekhouden wordt voldoende frequent getoetst tijdens het jaar. Wel valt op dat het onderdeel dubbel boekhouden in het tweede jaar van de tweede graad maar beperkt getoetst wordt. Voor de vakken wetgeving, secretariaat en seminarie hanteert men een systeem van gespreide evaluatie. Voor het vak wetgeving is de kwaliteit van de toetsing veeleer zwak. De vraagstelling is doorgaans louter reproductief. Toepassingsvragen komen nauwelijks voor. Dit staat ver af van de suggestie in het leerplan om de evaluatie bij voorkeur via concrete opdrachten te laten gebeuren. Voor het vak secretariaat kan men vooral in het tweede jaar van de derde graad niet steeds voldoende bewijzen voorleggen van een kwaliteitsvolle toetsing. Voor de beoordeling van het seminarie beschikt men niet over transparante criteria, waardoor deze beoordeling een subjectief karakter krijgt. Hoewel de leerplannen van de verschillende vakken vakattitudes vermelden, worden deze niet systematisch geëvalueerd. Wel beoordeelt men voor elk vak de gedragsattitudes orde en houding. Al naargelang er wel of geen examens zijn, maken die 18 tot 30% uit van het eindresultaat. Ook dit hypothekeert in sterke mate de betrouwbaarheid van de studieresultaten als maatstaf voor het kennen en kunnen van de leerlingen.
- De school opteert ervoor om de leerlingen in het tweede jaar van de derde graad gedurende anderhalve dag stage te laten lopen. Daardoor is er geen ruimte om in dat jaar een seminarie te organiseren, dat gedeeltelijk zou kunnen aangewend worden voor stagebesprekingen en/of het werken aan de geïntegreerde proef. Leerlingen die afwezig zijn op de voor de stage voorziene dagen, lopen achteraf inhaalstage. De stageactiviteiten stemmen grosso modo overeen met de door het leerplan voorgestelde activiteiten. Het stageschrift bevat een overzicht van de uitgevoerde stageactiviteiten per stagedag. Persoonlijke ervaringen, commentaren en zelfevaluatie worden in de voorgelegde stageschriften echter nog niet aangetroffen. Het verloop van de stage wordt goed opgevolgd. Voor administratieve tekortkomingen brengt de stagebegeleider echter punten in mindering. De stagebegeleider bezoekt de leerlingen voldoende frequent. De leerlingen worden viermaal geëvalueerd. De beoordeling berust voor twee derde bij de stagementor en slechts voor één derde bij de stagebegeleider. Dit is niet conform de stageregelgeving, die de eindverantwoordelijkheid voor de stagebeoordeling bij de stagebegeleider legt.¹² Een algemeen stagedossier ontbreekt, wat evenmin in overeenstemming is met de stageregelgeving.¹³

¹² SO/2002/09 punt 8.2.

¹³ SO/2002/09 punt 9.1.

- Bij de geïntegreerde proef zijn de vakken van het specifiek gedeelte en PAV betrokken. Vanuit elk vak worden opdrachten gegeven, die meestal aansluiten bij de stage. Voor boekhouden, wetgeving en PAV staan de opgegeven opdrachten echter los van de stage, wat afbreuk doet aan het geïntegreerd karakter van de proef. Ook de stagementor geeft een opdracht. Er zijn geen criteria over het aantal opdrachten per vak. Voor sommige vakken zijn er twee opdrachten, voor andere vier. Omdat elke opdracht even zwaar doorweegt in de procesevaluatie, kan dit tot gevolg hebben dat sommige vakken een zwaardere stempel drukken op de eindbeoordeling dan wenselijk is. Elke opdracht wordt driemaal nagekeken. Administratieve tekorten leiden tot puntenverlies. Over het verloop van het proces wordt geen verslag uitgebracht op het rapport. Het geheel resulteert in een eindproduct dat mondeling verdedigd wordt t.o.v. een jury bestaande uit vakleraren en externe personen. In de eindbeoordeling weegt het proces terecht zwaarder door dan het product.
- Aan de minimale materiële vereisten is slechts gedeeltelijk voldaan. Voor het vak administratieve vorming zijn klasseermateriaal noch opbergkasten voor klasseermappen voorhanden. Evenmin worden voor het inoefenen van telefoongesprekken een viafoon of een eenvoudige telefooncentrale gebruikt. Voor het vak boekhouden zijn er onvoldoende functionerende computers, wat een aantal leerlingen noodzaakt om een eigen laptop mee te brengen naar de les.
- Op een enkele uitzondering na worden weinig inspanningen geleverd om zich verder te professionaliseren. Interne noch externe professionalisering maakt deel uit van de cultuur van de vakgroep. Er zijn geen afzonderlijke vakvergaderingen voor de leraren die bij de studierichting Kantoor betrokken zijn. Eenmaal per jaar is er weliswaar een overkoepelende vakvergadering voor alle leraren van het studiegebied handel en economie. Die is uitsluitend gericht op het maken van praktische afspraken. De vakwerking wordt echter niet benut als hefboom om kwaliteitsverhogende processen op gang te brengen.
- De leraren slagen erin de leerlingen tijdens de les taakgericht te laten werken. Wel is men nogal snel geneigd om de oorzaak voor het falen eenzijdig bij de leerlingen te leggen. Op het vlak van leerbegeleiding beschikt de vakgroep nog over een aanzienlijke progressiemarge.

4.6 Basisoptie Creatie en vormgeving

Voldoet

Vaststellingen

- De leerplanrealisatie van het vak creatie en vormgeving werd vorig schooljaar ernstig gehypothekerd door een gebrek aan continuïteit in de opdracht. Dit schooljaar biedt echter perspectieven tot een degelijke leerplanrealisatie.
- De creativiteit van de leerlingen wordt voldoende ontwikkeld. Het werkstuk/thema wordt gelinkt aan een inspiratiebron. Er worden verschillende soepele materialen verwerkt en technieken aangeleerd in diverse kwaliteitsvolle werkstukken en creaties. De thematische benadering vertaalt zich nog niet in het cursusmateriaal. Het technologische proces wordt nog niet systematisch als stappenplan gehanteerd.
- De centralisatie van de vaklokalen op de campus Sancta-Maria is functioneel en de uitrusting voldoet.
- Het lerarenteam is vakbekwaam en dynamisch. De vakgroep vergadert regelmatig, maakt praktische afspraken en bespreekt onderwerpen zoals evaluatie en de ontwikkeling van leerlijnen. Alle leraren volgen regelmatig nascholing. Na een kritische zelfreflectie van het lerarenteam blijkt dat er dit schooljaar acties werden geïnitieerd die o.a. de gelijkgerichtheid gunstig beïnvloeden (bv. het bewaken van de leerplanrealisatie, het opstellen van evaluatiedocumenten).
- De evaluatie vormt nog een belangrijk werkpunt. De permanente evaluatie is afgestemd op de leerplandoelen, maar de beoordelingscriteria en de kwaliteitseisen

zijn onvoldoende transparant. Momenteel trachten de leraren product- en procesevaluatie per werkstuk te definiëren. Er ontbreken echter nog een gelijkgerichte visie en afspraken (bv. verhoudingen kennis/vaardigheden/attitudes). De vakcommentaren bieden weinig verheldering over de leerprestaties en verwijzen vaak naar algemene attitudes (bv. zorg en orde). De vakgebonden attitudes worden nog niet geëvalueerd.

4.7 Creatie en mode in de tweede en derde graad tso

Voldoet

Vaststellingen

- De leerplandoelstellingen van de vakken: creatie, kostuum- en kunstgeschiedenis, praktijk mode en vormgeving worden in voldoende mate gerealiseerd.
- De realisaties zijn origineel en kwaliteitsvol uitgewerkt. Het thema, de inspiratiebron en het werkstuk worden bepaald en geïntegreerd gerealiseerd. De creativiteit van de leerlingen wordt voldoende gestimuleerd in het vak creatie. De deelstukstudies worden origineel verwerkt in functionele en creatieve concepten. In de derde graad wordt het vak kostuum- en kunstgeschiedenis nog onvoldoende aangewend om het vak creatie te ondersteunen (bv. werkstuk historisch kostuum). Ondanks waardevolle groepsopdrachten en presentaties wordt het vak nog vrij theoretisch benaderd.
- De centralisatie van de vaklokalen op de campus Sancta-Maria is functioneel en de uitrusting voldoet. ICT en tekenprogramma's worden voldoende structureel aangeboden. Het cursusmateriaal is nog niet steeds thematisch uitgewerkt en enkele werkinstructiefiches zijn toe aan actualisering. De leerlingen worden actief betrokken bij het leerproces, onder meer door groepswork, zoekopdrachten en presentaties.
- De school onderneemt acties om de opleiding positief te ondersteunen door onder meer de 'opleiding in de kijker' en de jaarlijkse modeshow, die bijzonder professioneel en vakoverschrijdend wordt gerealiseerd.
- Het lerarenteam is vakbekwaam en dynamisch. De vakgroep vergadert regelmatig, maakt praktische afspraken en bespreekt onderwerpen zoals evaluatie en de ontwikkeling van leerlijnen. Alle leraren volgen regelmatig nascholing maar de linken naar het bedrijfsleven en de arbeidsmarkt zijn nog onbestaande. Na een kritische zelfreflectie van het lerarenteam blijkt dat er dit schooljaar acties werden geïnitieerd die o.a. de gelijkgerichtheid gunstig beïnvloeden (bv. het bewaken van de leerplanrealisatie, het opstellen van evaluatiedocumenten).
- De evaluatie vormt nog een belangrijk werkpunt. De permanente evaluatie is afgestemd op de leerplandoelen, maar de beoordelingscriteria en de kwaliteitseisen zijn onvoldoende transparant. Momenteel trachten de leraren product- en procesevaluatie per werkstuk te definiëren. Er ontbreken echter nog een gelijkgerichte visie en afspraken (bv. verhoudingen kennis/vaardigheden/attitudes). De vakcommentaren bieden weinig verheldering over de leerprestaties en verwijzen vaak naar algemene attitudes (bv. zorg en orde). De vakgebonden attitudes worden nog niet geëvalueerd.
- De geïntegreerde proef is voldoende afgestemd op het profiel van de opleiding. Het thema, de opdrachten, de fases en de planning zijn duidelijk geformuleerd voor de specifieke vakken. De opdrachten en de evaluatie van de algemene vakken zijn vaag. In de evaluatie zijn de puntenverdeling (per opdracht en per vak) en de beoordelingscriteria nog niet transparant. De resultaten van tussentijdse evaluatiemomenten worden nog niet gecommuniceerd via het rapport.

5. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert volgende vaststellingen op:

5.1 Personeelsbeheer

5.2 Professionalisering

5.3 Materieel beleid

5.4 Welzijn

5.5 Curriculum

5.6 Begeleiding

5.6.1 Afstemming tussen school en CLB of andere partners

5.6.2 Leerbegeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ontwikkeling.

Vaststellingen

- Het talenbeleid is een belangrijk luik in de leerbegeleiding, gezien het gegeven dat bijna de helft van de leerlingenpopulatie een andere thuistaal dan het Nederlands heeft. Er wordt uitgegaan van een degelijke inschatting van de beginsituatie in het eerste leerjaar van de eerste graad en recentelijk ook in het eerste leerjaar van de derde graad. Verscheidene maatregelen worden genomen om taalachterstanden weg te werken. Er wordt uitgegaan van concrete en leerlinggebonden doelstellingen, maar effecten worden nog niet gemeten.
- Instromers krijgen kansen om via instapcursussen voor Duits, boekhouden en dactylo kennis en vaardigheden bij te spijkeren.
- Daarnaast investeert de school in een leestijd studiebegeleiding in de eerste graad en structurele inhaallessen in alle graden voor Engels, Frans, Nederlands, NT2¹⁴ en wiskunde.
- Tijdens een intakegesprek met de ouders en de leerlingen worden de geattesteerde leer- en ontwikkelingsstoornissen opgespoord. De leerlingencoördinator informeert de betrokken leraren en stelt praktische begeleidingstips ter beschikking. De leerling ontvangt een bladwijzer als discreet geheugensteuntje voor de leraar en de examenkopijen worden per klasgroep voorzien van leerlinginfo met de toegestane compenserende maatregelen.
- Leerbegeleiding en remediëring zijn veeleer een initiatief van de individuele leraar. Begeleidingsacties worden nog onvoldoende geïnventariseerd. Het digitale leerlingvolgsysteem, dat dit schooljaar werd geïmplementeerd, biedt hiertoe mogelijkheden.
- Het begeleidingsteam is professioneel en continu op zoek naar verbetering. Er is een goede samenwerking met het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).

¹⁴ Nederlands voor anderstaligen.

5.6.3 *Loopbaanbegeleiding*

5.6.4 *Sociale en emotionele begeleiding*

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ondersteuning
- doeltreffendheid
- ontwikkeling.

Vaststellingen

- Onder de impuls van de GOK-werking en de beleidsmatige aandacht voor het welbevinden van leerlingen en leraren is de leerlingenbegeleiding vooral het laatste jaar sterk geëvolueerd van een sanctionerende naar een preventieve benadering. Naast het GOK-team werden er leerlingencoördinatoren met een duidelijke taakomschrijving aangesteld. Er is tweewekelijks overleg met de directie. Daarnaast hebben ze een wekelijks overlegmoment om ervaringen te delen en de gelijkgerichtheid in alle campussen en graden te bewaken.
- Vier leerlingencoördinatoren (per graad en per campus) vormen een permanent aanspreekpunt en bieden ondersteuning aan de leerlingen, leraren, ouders, CLB en derden. Zij zijn verantwoordelijk voor het inschrijvingsbeleid, de intakegesprekken, de orde- en tuchtmaatregelen en de opvolging van de afwezigheden. Daarnaast trachten ze via gesprekken de oorzaken van storend gedrag op te sporen en weg te werken. Zij stimuleren ouders en leerlingen voor de deelname aan studiebegeleiding, examenstudie en de begeleiding van lesvoorbereidingen.
- Het begeleidingsteam (het GOK-team en de leerlingencoördinatoren) initieert acties zoals het jaarthema (Ik plus jij is wij) en voelt zich gesteund door het lerarenteam. Het ziet nog groeimogelijkheden in de gelijkgerichte aanpak en een verdere professionalisering (bv. verlies, crisisbeleid).

5.7 **Evaluatie**

5.7.1 *Evaluatiepraktijk*

De school staat voor wat betreft de kwaliteitsbewaking van deze indicator/variabele aan het begin van een ontwikkelingsproces.

Vaststellingen

- De aandacht voor een efficiënt evaluatiebeleid werd de voorbije schooljaren volledig overschaduwd door de aandacht voor het creëren van een gunstig leef- en leerklimaat. Vanaf dit schooljaar slaagt de school erin om haar doel 'Geen tucht om de tucht, wel tucht om het leerproces mogelijk te maken' te realiseren. Binnen de begeleidings- en zorgstructuur zijn vooral het administratief dossier met het oog op verificatie en controle en het tuchtdossier rond een disciplinaire beoordeling goed uitgewerkt. Het pedagogisch dossier bevat echter onvoldoende elementen om de studiebeoordeling van de leerlingen te onderbouwen, de adviezen en de beslissingen in functie van de motivatieplicht te onderbouwen, de leerbegeleiding te optimaliseren en de deliberatiebeslissingen in consensus te nemen. In het schoolvademecum zijn alle elementen rond de evaluatieregelgeving uitgebreid opgenomen, inclusief de vertaling naar de verwachtingen van de directie en de aanpak in de school. Maar de theorie en de praktijk hebben elkaar nog niet gevonden.
- Nagenoeg alle vakgroepen staan nog voor uitdagingen rond het toepassen van de kenmerken van een goede evaluatie, afspraken omtrent de graadoverstijgende evaluatie, de uitwerking van beoordelingscriteria, de evaluatie van vaardigheden en attitudes, de procesevaluatie en de koppeling van de evaluatie aan het leerlingvolgsysteem. Een grondige analyse van de evaluatiepraktijk is nog niet gebeurd. Ook het geven van een bredere invulling aan evaluatie (evaluatiecultuur¹⁵

naast testcultuur) is een uitdaging, rekening houdend met een schoolvisie op evaluatie, de eindtermen/ontwikkelingsdoelen/leerplandoelen en de aanbevelingen in de leerplannen.

- In een aantal vakgroepen is de evaluatie representatief voor de leerplandoelen. Sommige vakgroepen vertalen de competentiegerichte verwachtingen in de leerplannen in hun onderwijsproces en de evaluatiepraktijk. Andere vakgroepen moeten nog een hele weg afleggen om de verwachte aandacht in de leerplannen voor procesevaluatie en competentiegerichte evaluatie vorm en inhoud te geven.
- De aandacht voor competentiegericht onderwijs en evaluatie in de leerplannen staat in schril contrast met de verhouding van de punten dagelijks werk en examens (eerste graad a-stroom: 40% DW-60% EX) en tweede en derde graad (30% DW-70% EX). De inspanningen die leerlingen leveren tijdens het schooljaar worden weinig gehonoreerd. Daarentegen is de verhouding 60/40 in het bso evenwichtiger. Bovendien tracht men voor een aantal vakken via gespreide evaluatie de leervorderingen in kaart te brengen.
- Er wordt in verschillende vakken onvoldoende onderscheid gemaakt tussen de evaluatie van vakgebonden attitudinale eindtermen en leerplandoelstellingen en algemene attitudes.
- In het vademecum verwacht de school een prospectieve en toekomstgerichte benadering van de deliberatievraag. Uit de notulen blijkt dat in de praktijk sommige vakken doorslaggevend zijn waardoor niet alle elementen van het dossier van de leerling in rekening worden genomen zoals geëist in de regelgeving¹⁵.
- Er is nood aan deskundigheidsbevordering m.b.t. de evaluatiepraktijk. Het tekort aan inzicht in de evaluatie werkt in de hand dat ook de aandacht voor de effecten van de evaluatie beperkt blijft.
- De voorbije twee schooljaren is het aantal uitgestelde beslissingen gestegen (18 in 08-09 en 26 in 09-10). Het blijkt uit de notulen dat het systeem bijna uitsluitend wordt gebruikt om de leerlingen een tweede kans te geven voor bepaalde vakken. De school overtreedt hier de regelgeving (SO 64 punt 8.1.2).
- De school heeft geen aandacht voor interne kwaliteitszorg m.b.t. de evaluatiepraktijk.

Inbreuken tegen de regelgeving

- De omzendbrief SO 64 beperkt onder punt 8.1.2 de mogelijkheid tot verlenging van de evaluatietermijn tot *uitzonderlijke en individuele gevallen*.

5.7.2 Rapporteringspraktijk

De school staat voor wat betreft de kwaliteitsbewaking van deze indicator/variabele aan het begin van een ontwikkelingsproces.

Vaststellingen

- De B- en C-attesten en de oriënteringsadviezen in de notulen van de delibererende klassenraden worden onvoldoende inhoudelijk onderbouwd. Het betreft overwegend een opsomming van de vakken waarin zich tekorten voordoen en een algemene beoordeling van de 'inzet' en 'inzicht' van de leerling. Men geeft niet aan wat de elementen zijn (o.a. inhoudelijke analyse van de tekorten, de aangeboden remediëringsinitiatieven) die hebben geleid tot de beslissing van de klassenraad. Dit hiaat werd ook al gemeld in het vorige doorlichtingsverslag. De school overtreedt hier de regelgeving (SO 64 punt 8.1.7). In enkele gevallen zijn de notulen onvolledig of wordt de naamgeving van de basisopties of studierichtingen foutief geformuleerd.

¹⁵ In een testcultuur staat vooral het beoordelen van kennis centraal; in een evaluatiecultuur ligt de klemtoon meer op de begeleidende functie van de evaluatie en gaat meer aandacht naar vaardigheden en attitudes.

¹⁶ Besluit van de Vlaamse regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs, 19 juli 2002.

- De directie verwacht dat de rapportcijfers voorzien worden van commentaar, zeker bij tekorten, maar ook van positieve feedback (vademecum, hfst. 6 blz. 1). In de praktijk wordt deze vraag maar door enkele leraren ingewilligd. Leerlingen met serieuze tekorten (< 40%) krijgen heel uitzonderlijk gefundeerde analyserende en remediërende commentaar. De rapportcommentaren hebben overwegend betrekking op algemene attitudes en zijn weinig relevant.
- Ook op het vlak van procesgerichte rapportering is er nood aan professionalisering. De effecten van de rapporteringspraktijk werden nog niet in kaart gebracht.
- De school past de eenpoligheid niet correct toe in de tweede graad in de studierichting Economie (SO 60). Dit vertaalt zich ook in de oude bipolige naamgeving 'Economie-wiskunde' en 'Economie-talen' van de studierichting in de schooldocumenten, de notulen van de deliberatie en de communicatie naar de buitenwereld.

Inbreuken tegen de regelgeving

- De omzendbrief SO 64 stelt onder punt 8.1.7 uitdrukkelijk dat de school een motiveringsplicht heeft wanneer ze een B- of een C-attest uitreikt. De school moet een document overhandigen waarin een synthese ligt vervat van de elementen die hebben geleid tot de beslissing in hoofde van de leerling.
- Besluit van de Vlaamse regering betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs, 19 juli 2002, art. 5, §5.
- De naamgeving van de studierichtingen in de tweede graad (SO 60).

6. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

Vaststellingen

- Het algemeen beleid steunt op een gedeeld leiderschap met afgebakende taken over de campussen heen. De schoolwerking rond het creëren van een gunstig leef- en leerklimaat wordt permanent getoetst aan het opvoedingsproject en het schoolwerkplan, dat volgens de PDCA-cirkel werd geconcretiseerd. Afspraken over alle aspecten van de schoolwerking worden gecommuniceerd via een degelijk vademecum. Toch blijkt uit het onderzoek van de leerprestaties dat de richtlijnen leraargebonden worden opgevolgd en dit resulteert in uiteenlopende resultaten m.b.t. de onderwijskwaliteit.
- De directieleden stellen zich participatief op en hebben een goed zicht op de noden van het personeel. Het evenwichtig samengesteld schoolbeleid vormt onder meer via het lokaal overlegcomité (graad- en campusoverschrijdende sleutelfiguren), een sterk draagvlak voor de implementatie van veranderingsprocessen. Daarnaast bieden verscheidene denk- en werkgroepen (structurele en/of ad hoc) voldoende inspraakmogelijkheden.
- De vakgroepen worden onvoldoende aangestuurd. Dit vertaalt zich in een werking die sterk verschilt per vakgroep qua inhoudelijke uitwerking en vergaderfrequentie. De expertise die in enkele vakgroepen aanwezig is, wordt nog niet gemultipliceerd en aangewend om het pedagogisch-didactisch beleid vorm te geven. De schoolwerking wordt ondersteund door de positieve ingesteldheid en de grote betrokkenheid van de meeste personeelsleden.
- Na de fusie heeft de toename van leerlingen met specifieke begeleidingsnoden, de draagkracht van de school ernstig op de proef gesteld. Om tegemoet te kunnen komen aan het gelijke onderwijskansenbeleid en een kwaliteitsvol studiepeil te garanderen, heeft de schoolleiding de laatste jaren doelgericht geïnvesteerd in het creëren van een gunstig leer- en leefklimaat. De schoolwerking werd danig bijgestuurd op het vlak van infrastructuur, uitrusting, schoolorganisatie, personeelsbeleid en leerlingenbegeleiding. Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat deze maatregelen een duidelijke impact

hebben gehad op het leerklimaat, het welbevinden van alle actoren en op de onderwijskwaliteit.

- De aansturing van onderwijskundige processen is beperkt gebleven. Nu zijn echter alle randvoorwaarden geoptimaliseerd om ook op dit vlak een kwaliteitsvol beleid uit te stippelen en te implementeren.
- Naast de open communicatie tussen de directie en de personeelsleden wordt informatie verspreid via weekberichten en het recentelijk geïmplementeerde digitaal overlegplatform.
- De school heeft een visie op talenbeleid ontwikkeld, die breed gedragen wordt. Het talenbeleid wordt gecoördineerd en structureel ondersteund. De schoolleiding stimuleert leraren en vakgroepen om hun eerstelijnsrol te vervullen en het goede voorbeeld op het vlak van de gesproken en geschreven taal te geven. De kwaliteitszorg op het vlak van talenbeleid is in ontwikkeling.
- De school verzamelt en analyseert gegevens over de eigen werking om vooral een breed draagvlak voor verandering te creëren, bv. SWOT¹⁷-analyse, brainstormsessies en personeelsbevragingen. Outputgegevens zoals de attesteringscijfers vormden onderwerp van een pedagogische studiedag. Gegevens uit externe evaluaties zoals peilingsproeven en onderzoeken worden aangewend tot reflectie over de schoolwerking maar leiden nog niet systematisch tot gerichte acties.

7. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

7.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplanrealisatie PAV in de tweede graad bso.

¹⁷ Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De ontwikkelingsdynamiek in sommige vakgroepen.
- De socio-emotionele begeleiding.
- De betrokkenheid en de positieve ingesteldheid van het schoolteam.
- De beginsituatieanalyse en de aandacht voor leerbegeleiding op schoolniveau.
- De aandacht voor de brede vorming.

Wat betreft het algemeen beleid

- De creatie van een gunstig leer- en leefklimaat (o.a. discipline en de netheid van de gebouwen).
- Het talenbeleid op schoolniveau.

7.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De leerplangerichtheid.
- De evaluatiepraktijk.
- De rapporteringspraktijk.
- De leerbegeleiding op klasniveau.
- Het talenbeleid op klasniveau.
- Het benutten van de aanwezige expertise i.v.m. competentiegericht leren en evalueren.
- De professionalisering van de leraren.

Wat betreft het algemeen beleid

- Het pedagogische-didactisch beleid.
- De aansturing van de vakgroepen.
- Het ontwikkelen van de kwaliteitszorg.

7.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplandoelstellingen realiseren voor wiskunde in de tweede graad Handel tso.
- De leerplandoelstellingen realiseren voor het vak logistiek in de derde graad Kantoor bso.

Wat betreft de regelgeving met eventuele gevolgen voor de financiering/subsidiëring

- De uitgestelde beslissingen en bijkomende proeven conform SO 64, 8.1.2.
- De motivering van de B- en C-attesten conform SO 64, 8.1.7.
- De naamgeving van de studierichtingen conform SO 60.
- De stageregelgeving conform SO 2002/09.

8. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

GUNSTIG

voor alle structuuronderdelen uitgezonderd die hieronder vermeld worden.

BEPERKT GUNSTIG

omwille van het onvoldoende realiseren van de leerplandoelstellingen voor

STRUCTUURONDERDEEL	Basisvorming	Keuze/Specifiek gedeelte
Graad 2 TSO Handel	wiskunde	
Graad 3 BSO Kantoor		logistiek

9. REGELING VOOR HET VERVOLG

Het bestuur van de instelling moet vanaf **1 februari 2014** kunnen aantonen dat de tekorten met een beperkt gunstig in voldoende mate werden geremedieerd.

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Vera TIMMERS

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Bruno VERHELST